ISSN 1727-1584

СТОРІНКА РЕДКОЛЕГІЇ

УДК 049.32:342.725

В.М. ДЕМЧЕНКО, *канд. філол. наук, доц.*

Херсонський юридичний інститут Національного університету внутрішніх справ

ЮРИДИЧНА ЛІНГВІСТИКА – ГАЛУЗЬ ПРАВА ЧИ ЛІНГВІСТИКИ? (Рецензія на навчальний посібник Прадіда Ю.Ф. Вступ до юридичної лінгвістики)

Представлена рецензія на навчальний посібник Прадіда Ю.Ф. Вступ до юридичної лінгвістики.

Передусім варто зауважити, що мова юриспруденції має неабияке значення не лише в локальному галузевому плані, але й взагалі для сучасного державотворення. Для галузі важливими проблемами є однозначність сприйняття термінів, негативні моменти калькування російських форм, мовна підготовка майбутніх юристів тощо, для державотворення – грамотне оформлення законодавства, утвердження української мови як пріоритетної в юриспруденції тощо. Саме тому творчі доробки національно свідомих науковців, зокрема, посібник Ю.Ф. Прадіда Вступ до юридичної лінгвістики[1], мають непересічне значення.

Нова галузь охоплює здавалося б не охоплювану предметну ділянку з двох принципово відмінних частин. Умовно назвемо їх "Мова про право" (питання юридичного стилю мови, лінгвістичної експертизи законодавства, фоноскопії тощо) та "Право про мову" (питання правового закріплення статусу певної мови як державної, як мови етнічної меншини тощо). До першої можна віднести й питання комунікативної культури юриста – як аспекту професійної діяльності, так і загальнокультурного явища. Тобто, предметна ділянка юридичної лінгвістики охоплює всі питання, будь-якою мірою пов'язані з юриспруденцією (можливо, це й правильно, оскільки особа приходить до ОВС в юному віці – мінімум на 20 років – і тому з самого початку навчання та на весь період служби її варто огорнути специфічною фаховою мовною атмосферою, яку й може створити пропонована комплексна навчальна дисципліна).

Автор докладно аргументує прийнятність самого терміна *юридична лінгвістика* на противагу можливому варіанту *лінгвістика права*, що охоплював би лише предметну ділянку юридичного стилю мови ("Мова про право"), одночасно сміливо та слушно виправляючи вже декларований термін *філософія права* на відповідний варіант *юридична філософія*.

Структура та наповненість посібника - прозорі та зрозумілі: чітко визначено об'єкт, предмет і завдання пропонованої галузі, докладно подано методологію. При тому автор аналізує взагалі проблеми визначення принципів наукового дослідження, оскільки це один із важких елементів у тих же дисертаційних дослідженнях, коли здобувачі часто автоматично переносять методологію з попередніх аналогічних праць (що часом призводить до згадування марксизму-ленінізму чи нонконформістського матеріалізму). Тобто, рецензований посібник і насправді практично актуальний для тих же ад'юнктів та аспірантів. Наприклад, диференційований аналіз методів дослідження не лише стосується юридичної лінгвістики, але й доступний для використання в інших наукових галузях.

Докладно в роботі визначено автором і місце юридичної лінгвістики серед інших галузей, зокрема юридичних, де особливу увагу приділено державно-правовій сфері, в якій саме перебувають питання державного статусу мови (сюди ж автор відносить, наприклад, і лінгвістичне трактування самого поняття *державна мова* – тобто своєрідний експертний розгляд його). Цим проблемам присвячено цілий розділ посібника – "Юридична лінгвістика та деякі актуальні проблеми правознавчої науки"

Важливою ділянкою аналізованої галузі є суто практична - фоноскопічна, а тому наявний тісний зв'язок із криміналістикою ("Мова для права"). Аналогічно виділяється і функція професійного спілкування, через що юридична лінгвістика пов'язана з юридичною психологією.

Зрозуміло, що в структурному плані галузь пов'язана з філологією -- і не лише з мовознавством, яке репрезентує набір суто мовних категорій, а й з історією української літературної мови, що надає комплекс джерел, з яких видно, як саме розвивалась термінологічна ділянка в діахронічному аспекті.

Актуальним позитивом є й аналіз проблем вивчення української мови у відомчих вузах МВС (автор простежує шлях і роль мовних дисциплін у відомчій освіті – від

[1] Прадід Ю.Ф. Вступ до юридичної лінгвістики: Навчальний посібник /За ред. О.Н. Ярмиша –Сімферополь: Доля, 2002. –104 с.

ISSN 1727-1584

закономірного введення їх до скорочення). Пропонується ввести юридичну лінгвістику як універсальний мовний курс.

Цікавою та показовою ілюстрацією до проблеми є докладна як для невеликого обсягу посібника історія юридичної лінгвістики – від часу національних змагань після 1917 року до Конституції 1996 року ("Право про мову"). Автор розглядає державотворчу діяльність Тимчасового Уряду, Центральної Ради, сучасної України щодо національних питань в цілому та правового утвердження української мови зокрема, докладно аналізуючи зміст відповідних статей всіх прийнятих за цей час конституцій.

Нарешті, деяку частину матеріалу присвячено й суто прикладним аспектам пропонованої галузі – лінгвістичній експертизі та судовій фоноскопії, де як ілюстрацію першої автор наводить приклад вирішення парламентської проблеми про кольори державного прапора.

Попри незаперечне значення зазначеної дисципліни для юристів – зокрема, у плані паритету між внутрішнім змістом і зовнішньою формою законодавчих документів – маємо сміливість навести кілька суто особистих зауважень щодо потреби виведення її як окремої галузі лінгвістики.

Думаємо, що конструктивний зміст існування юридичної лінгвістики як окремої галузі науки все ж таки зводиться до прикладного аспекту – лінгвістичної експертизи ("Мова про право"), що є найбільш доцільним у сучасній юриспруденції. Оскільки, по-перше, *поняттям* як явищем займається логіка (з мовного боку – семантика), *терміном* – лінгвістика (термінознавство й також семантика), по-друге – в тому ж таки суді для експертизи певного тексту залучається професійний лінгвіст як експерт, а тому для започаткування відповідної посади, скажімо юриста-лінгвіста, немає підстав. У межах окремої структури МВС (навчальної, наукової) вистачить редактора (але професіонала з обов'язковим природженим чуттям української мови, що, в свою чергу, також є рідкісним явищем), а що стосується укладання державних законів тощо, то слід залучати колектив тих таки редакторів або науковців.

Ще одне. Якщо виводити галузь юридичної лінгвістики, то й інші стильові різновиди (субстилі) української мови потребують такого ж декларування (порівн.: військова лінгвістика, канцелярська, спортивна, політична тощо). Проте можливо, що наразі така необхідність є. Головне, щоб до цього процесу залучались фахівці, які мають не лише відповідну кваліфікацію, але й природжене "чуття мови" (в даному разі української).

Наприкінці висловлюємо захоплення сміливістю автора щодо нових горизонтів прикладання рук лінгвістів в інших галузях науки та сподіваємось разом із автором на конструктивну реакцію з боку інших лінгвістів та юристів.

Надійшла до редколегії 20.02.2003

ДЕМЧЕНКО В.Н. ЮРИДИЧЕСКАЯ ЛИНГВИСТИКА – ОБЛАСТЬ ПРАВА ИЛИ ЛИНГВИСТИКИ? (РЕЦЕНЗИЯ НА УЧЕБНОЕ ПОСОБИЕ ПРАДИДА Ю.Ф. ВСТУПЛЕНИЕ К ЮРИДИЧЕСКОЙ ЛИНГВИСТИКЕ)
Представлена рецензия на учебное пособие Прадида Ю.Ф. Вступление к юридической лингвистике.

***

DEMCHENKO V.N. LEGAL LINGUISTICS - AREA OF THE RIGHT OR LINGUISTICS? (REVIEW ON THE MANUAL OF PRADIDA JU.F. AN ENTRANCE TO LEGAL LINGUISTICS)
The review on the manual of Pradida Ju.F. An entrance to legal linguistics is submitted.

УДК 06.055.1+341

***Т.В. КАТКОВА[1]**, канд. юрид. наук, доц.*

Национальный университет внутренних дел

РОЛЬ МЕЖДУНАРОДНОГО ПРАВА В НОВЫХ УСЛОВИЯХ ОБЕСПЕЧЕНИЯ МИРА И БЕЗОПАСНОСТИ НАРОДОВ: МЕЖДУНАРОДНАЯ КОНФЕРЕНЦИЯ

Представлена информация о проходившей в Санкт-Петербурге в июне 2003 года международной конференции.

Международная конференция с таким названием проводилась Российской ассоциацией международного права и юридическим факультетом Санкт-Петербургского Университета 24-27 июня 2003 г. в Таврическом дворце Санкт-Петербурга, и была посвящена 300-летию города на Неве.

Российская ассоциация международного права (РАМП) была основана в 1957 году постановлением Президиума Академии наук СССР. Сегодня ассоциация объединяет более 1000 ведущих юристов, ученых, профессоров, дипломатов, сотрудников судебных правоохранительных органов из России, зарубежных стран и стран СНГ. Возглавляет Ассоциацию ее президент Анатолий

[1] Каткова Т.В. является членом Российской ассоциации международного права.